Sequuntur tituli digeſti inforciati.

Sciendum erit hic in primis ꝙ iſte
liber vocatur.ffum. inforciatum ab in
id eſt valde et forte quia multum for/
tes leges in eo ſunt vel quia diſpoſitio/
nes vltimarum voluntatum in illo ſūt
Vñ verſus Sum liber en fortis diſpo
nēs ſpolia mortis Et clauſis portis me
diſcat lector in ortis. Ita habetur hic
in princi.in glo.i.vbi etiam dicit de no/
minibus diſputare relinquitur pertina
cibus ſm Tullium et nomina magiſtra
ta ſunt ideo de eis non eſt diſputanduꝫ
ſufficit autem ꝙ attendatur quid in li/
bris dicatur ſm Senecaꝫ Et ponit hec
glo.alias rationes non curemus relin/
quamus pertinacibus. Et tractat hoc
volumen de tribus. nam complet tra/
ctatum dotium Item tractat de tutelis
Iteꝫ de teſtibus et que in eis continē/
tur ſm glo.alle. tractat etiam hic liber
de ſucceſſionibus pretorijs ⁊ quinto de
ſucceſſione ab inteſtato ſm ius ciuile
vt patebit in proceſſu et vide eandem
glo.circa princi. que dicit ꝙ hic non eſt
caplm libri vt ptꝫ clare in ea.

Soluto matrimonio quemadmoduꝫ dos petatur.

Hic ſciendum ꝙ multis modis ſolui/
tur matrimonium de quo vide ꝫ titu.
proxi.l.i. Et in illis caſibꝰ in quibꝰ ſol/
uitur matrimonium habet locum peti/
tio dotis regulariter vide.l.ſi conque/
rebatur.ꝗ.de ver.ſig. Unde ſi matrimo/
nium ſoluatur ex licita cauſa vtputa p
mortem tunc poteſt repeti dos Idem ſi
matrimoniuꝫ eſt ſolutuꝫ eſt propter im
petratū latens.c.i. extra de dona. inter
vi.et vxo.et,dona.poſt diuor.reſti.ſi au/
tem ſoluatur matrimoniū propter for/
nicationem mulieris non reſtituit dos
c.pleruncꝫ eodem titu.quia perdere de
bet tunc mulier dotem Idem in dona/
tione propter nuptias quam maritus
perdet ob ſuam fornicationem ſm doc.
in.d.c.pleruncꝫ Idem ſi coniugē inter/
ficiat alter coniugū vt ꝫ dixi de diuor.
et vide glo. rubrice in verbo quemad/
modum.que dicit exponendo quemad/
modum id eſt per quos de quo vide.l.ij
ꝗ.eo. A quibus aūt et in quātū debetur
impetitio dotis vide.ꝗ.eo.l. maritū. Et
quando dic ꝙ ſoluto matrimonio vt in
d.l.ij.in prin. In caſibus tamen repeti/
tur conſtañ matrimonio vt in .l.ſi con/
ſtante.ꝗ.eo.et.l.vbi.C.de iure do.et vi/
de quod legitur et notatur in.c.per ve/
ſtras extra de donati. inter vi. et vxo.
et de do.poſt diuor. reſti. Quid autem
ſit dos vide quod dixi.C.de iure do.et
hic per bar.latius in rubrica.

De expenſis in rebꝰ dotalibus factis.

Hic eſt capue libri et incipit liber
xxv.ffor. vt dicit etiam glo.rubrice cir

ea princi.ſ titu.proxi. Hic ſciendum ꝙ quedam impenſe ſunt neceſſarie. quedam vtiles. quedā voluptuarie Neceſſarie dicuntur quibus non factis dos pariter minuitur .l.impēſe.ff.eo. Et que habent in ſe neceſſitatem impendendi l.i.ff.eo.cum.iij.ſequen.ſi autē nulla ſubfuit neceſſitas tunc vel ſunt vtiles vel voluptuarie.et ſunt vtiles expenſe ſine quibus res dotales bene fuiſſent ſalue ſed maritus vtiliter impendit rem ꝙ meliorem vxoris fecit hoc eſt dotem l. quod dicitur.§.fin.ff.eo. Item voluptuarie ſunt que quas maritus ad voluptaten fecerit et que ſpecies exornāt l.voluptuarie.ff.eo. vt eſt pictura Pro expenſis autem neceſſarijs maritus habet repetitionem immo habet retentionem dotis et he expenſe minuunt dotem ipo iure.d.l.i.et.l.quod dicitur.ff.eo. ſed vtiles non minuunt ipo iure habent tamen exactionem.d.l.voluptuarie .ij.Reſcrip.Impenſe autem voluptuarie non habent repetitionem niſi mulier non velit pati maritum tollentem ſi expenſe capiant ſeparationem.l.pro voluptuarijs.ff.eo. Unde maritus picturas ſi vult poteſt abradere niſi mulier velit ſibi refundere expenſas dummodo tamen poſſet fieri hec abraſio ſine corruptione et deterioratione rei dotalis vnde ſi per abraſionem deterioraretur res dotalis expenſe ſunt relinquende ita vult.d.l.pro voluptuarijs et hoc procedit etiam ſi he expenſe voluntate mulieris facte ſunt.l.in voluptuarijs.ff.eo. Quis glo. quam reprobat.C.ij.inſtitu.de acti.§.per retentionem dicat contra iſtam.l.

De actione rerum amotarum.

Quia in diſſoluendis matrimonijs per diuorcium vel aliter aliquando fiunt amotiones rerum quia repetitioni etiam dotis per compenſationem opponitur ob res amotas vt in.l.i.C.e. Ideo rerum amotarum titulus hoc eſt de amotione rerum et earum actione que dicitur rerum amotarum ſupponit. Et vide glo. rubrice que dicit ꝙ a moueri dicuntur large ſi celate delete conſumpte et contracte doloſe non errando vt ff.eo.l.et ideo.§.Item verum et ff.de acqui.heredi.l.ſi ſeruum quis.§.amoniſſe.et.§.amouere Et datur hec actio rerum amotarum aduerſus eam que vxor fuit quia cum ea non poteſt agi furti pro cōtractatione rerum mariti .l.i.ff.e. et vide quod dixi.C.re.amo.

De agnoſcēdis et alendis liberis vel parentibus vel patronis vel liberis.

Uide glo.rubrice que dicit ꝙ hoc fit per duo ſenatuſconſulta Primum eſt plaucianum Scdm ꝙ factum fuit ſub diuo adriano .l.iij.§.i.ff.eo. Et ſciendum ꝙ hoc ſenatus plaucianum de liberis agnoſcendis habet duas ſpecies.vnam eorum qui agnoſcunt id eſt agnoſcere tenentur quo ad alimenta Alteram eorum qui falſum ſubijciunt partum Et igitur ne dicatur ſuppoſitus partus permittitur mulieri vel ei in cuius poteſtate eſt ſi putet pregnantem denunciare inter dies .xxx. poſt diuorcium connumerando.l.i. in princi.ff.eo. et debet denunciare ſe pregnantez eī eo.d.l.i.§.de

nunciare ff.eo.etſi maritus non miſerit
cuſtodes nec denunciauerit econtra eā
ex ſe non eſſe pregnātem cogitur agno/
ſcere partum etſi non agnouerit extra
ordinem coercetur .d.l.i.§.pena.ff.eod.
etſi maritus reſponderit eam non ex ſe
pregnantem non habebit neceſſe agno/
ſcere niſi vere filius fuerit et hoc debet
examinari ſummatim.d.l.i.§.debebit et
ibi vi.gl.⁊ hoc quo ad alimēta ſed quo
ad petitionez hereditatis plenarie cog
noſcetur ſm doc. Etſi mulier non de/
nunciauerit infra.xxx. dies poſtea ad/
mittetur cauſa tamen cognita.d.l.i.§.ꝯg
nita et vide.l.necare.ff.eo.ꝙ necare vi/
detur qui alimoniam denegat Item ali
menta liberis a parentibus vel paren/
tibus a liberis declarantur iudicis offi
cio cognoſcentis an ſit filius vel pater
et an de facultatibus conuenti poſſit ali
et an ſibi parentes ſufficiant propꝫ res
et operas ſuas et an cauſa ſubſit propꝫ
quam alimenta iuſte debeant denegari
l.ſi quis.ff.eo.

De in ſpiciendo ventre conſpicien/ do q̄ partu.

Sup̄ viſum eſt de denunciatiōe que
fit per mulierem pregnantem vez quia
denunciatus ſolet mittere qui ventrez
inſpiciant et partum cuſtodiant Ideo
ponit hunc titulum vide.l.i.in.§. de in/
ſpiciendo.ff.eo. vbi hec ſunt verba De
inſpiciendo ventre cuſtodiendo q̄ par
tu ſic pretor ait ſi mulier mortuo marito
pregnantem ſe eſſe dicat et his ad quos
ea res pertinebit procuratori ve eorū
bis in menſe denunciandū curet vt mit
tant ſi velint que ventrem inſpiciant
Mittantur autem mulieres libere dun
taxat vbi eque ſimul omnes inſpiciant
dum nulla eam que inſpicit inuita mu/
liere ventrem tangat.mulier in domo
honeſtiſſime femine pariat quam ego
conſtituam Sequitur in tex. Mulier añ
xxx.dies q̄ parituram ſe putat denun/
ciet his ad quos ea res pertinet procu
ratoribus ve eorum vt mittant ſi ve/
lint qui ventrem cuſtodiant in quo cō/
claui mulier paritura erit ibi ne plures
aditus ſint q̄ vnus ſi erunt ex vtraq̄
parte tabule prefigantur .Ante hoſti/
um eius conclauis liberi tres et tres
libere cum binis comitibus cuſtodiant
vide latius in.d.l.i.vbi multa plura po
nuntur que in hoc negocio obſeruabū/
tur.

Si vētris nomine mulier in poſ/ ſeſſionem miſſa eadem poſſeſſio do/ lo malo ad alium tranſlata eſſe di/ catur.

Hic ſciendum ꝙ actio in factum com/
petit contra mulierem que in aliuz poſ/
ſeſſionem dolo malo tranſtulit in quam
ventris nomine miſſa eſt et non ſolum
contra mulierem verumetiam contra
eum in cuius poteſtate eſt mulier ſi do/
lo eius alius in poſſeſſionem venit et
datur iſta actio ei cuius intereſt in tan/
tum quanti eius qui expitur intereſt.l.
i.in princi.ff.eo. et quando mulier dolo
dicitur in aliuz poſſeſſionem transferre
vide.l.dolo.ff.eo. Et dabatur hec actio
etiam poſt annum ꝙ habet rei perſecu/
tionem.

Si mulier ventris nomine calū/ nie cauſa in poſſeſſiōe eſſe dicatur.

Quia quandoq̄ mulier dicitur miſſa in
poſſeſſionez ventris nomine calumnie
cauſa Ideo de hoc ponit et vide.l.vni/
cam in prin.ff.e. cuius ſunt hec verba ſi
de poſſeſſione ventris nomine queratꝫ
et deferente herede mulier iurauerit ſe
pregnantem eſſe ſeruandū eſt iuſiuran/

dum nec tenebitur mulier q̄ſi calumnie cauſa fuerit in poſſeſſionē miſſa nec vis ei facienda eſt poſt iuſiurandū ſi tamen peperit queretur veritas an ex eo pregnans fuerit Et dicitur mulier in poſſeſſionem fuiſſe calumnie cauſa q̄ ſciens prudens qꝫ ſe pregnantem non eſſe voluit in poſſeſſionē venire.d.l. vnica.§.ꝑ calumniam Et tunc ſicut pretor facilis eſt circa poſſeſſionem dandam mulieri ventris nomine ita calumniam eius impunitam non relinquere.d.l. vnicam.§. pretor Et datur hec actio infra annum tm̄ contra mulierem vel eius parentez ſi per eum factum eſt vt per calumniaz in poſſeſſionē veniret.d.l. vnica.§.hanc actionem et datur ei cuius intereſt in poſſeſſionē miſſam non fuiſſe et ad tātū q̄nti cogētis intereſt .d.l. vnica.§.ſimile et.§.competit vide in.d.l. vnica latius.

De concubinis.

Glo.rubrice continuat Poſt matrimonia et filios legitimos ex eis natos ponit de concubinis ex quibus naſcuntur baſtardi. Hic ſciendum ꝙ concubinatus non punitur ſm leges imo nomē ſūpſit per leges.l.penul.in fi.ff.eo. De iure canonico tamē ſecus ꝑ ca.i.et.c. nemo.xxxij. q.iiij.concor.glo.in.d.l.penul. Item cuiuſcunqꝫ etatis concubinaz habere licz niſi minor annis .xij.ſit.l.i.§.fi.ff.eo. et ſic habetis ꝙ de iure ciuili concubinatus ſit licitus non autem de iure canonico vel diuino vt ſ vide quod dixi.C.e.

Incipit liber.xxvi.

De tutelis.

Glo.rubrice dupliciter cōtinuat Dictū eſt ſ de ventre inſpiciendo ſed quia ei qui eſt in ventre tutor relinquitur inſtl. eo.§.cum autem Nō dico ventri ꝙ tūc curator vt.ff.de tuto.⁊ curato.da.ab his l.ventri Ideo de tutelis generaliter dicit vide latius glo. et vide ꝙ dicam inſtitutl.eo.

De teſtamentaria tutela.

Dictum eſt ſ de tutelis in genere ſequitur videre in ſpecie de teſtamentaria tutela que ceteras antecedit vide qd̄ dixi C.e.et inſtl.de tute.§.ꝑmiſſum.

De confirmando tutore vel curatore.

Vide quod dixi.C.e. Tutores ſm teſtamenta recte dari intelliguntur ſi dati ſunt a quibus oportz id eſt a patre et quibus oportet vt liberis Itez quomodo oportet id eſt quibus verbis puta liberis meis tutorem do Item vbi opz puta in teſtamentis vel codicillis teſtamento confirmatis vide hic per totum Et .C.e.

De legitimis tutoribus.

Quia deficiente teſtamentaria tutela ſuccedit legitima Ideo nunc ponitur de ea et dicitur legitima tutela que ex le.xij.ta.defertur inſtl de legit.ag. tute. per totum vide quod ibi dicam ⁊ quod dixi.C.de legit.tu.

De tutoribus et curatoribus datis ab his qui ius dādi habent et in quibus caſibus ſpecialiter dari poſſunt.

Dictum eſt ſ de tutela teſtamentaria et legitima ſequitur videre de datiua de qua latius vide quod dicam inſtitu. de atti.tute.et quod dixi.C. qui dāe. tuto. poſſeſ.

Qui petant tutores vel curatores.

Vide quod dixi.C.e.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

**De adminiſtratione et periculo tu/
torum ſeu curatorum qui geſſerunt
vel non et de agentibus et de cōue/
niendis vno vel pluribus.**

Vide quod dixi.C.e.et.C.ſi ex plu/
ribus tu.et.C.ſi tu.non geſ.

**De auctoritate et conſenſu tuto/
rum vel curatorum.**

Vide quod dixi.C. de auctoritate
preſtan.

**Quomodo ex facto tutoris vel
curatoris minores agere vel conue/
niri poſſunt.**

Vide quod dixi.C.e.

**De ſuſpectis tutoribus et curato
ribus.**

Vide quod dixi.C.e.

Incipit liber xxvii.

**De excuſationibus tutoruz et tem/
poribus earum.**

Vide quod dixi.C.e.titu.

**Ubi pupillus educari vel morari
debeat et de alimentis preſtandis.**

Vide.C.e. et quod ibi dixi et.C. de
alimentis pupillo preſtandis.

**De tutela et ratiocinijs diſtraben/
dis et vtili curationis actione.**

Rubrica de tribus actionibus hic
tractat Primo de actione tutele dire/
cta quando naſcitur et quidem finita
tutela vt.ff.eo.l. niſi Et que in ea veni/
ent dicit hic titu.ſed de contraria actio
ne tutele tractatur.ff.titu.proxi.Secun/
do tractatur hic de quadam alia actione
que dicitur de rationibus diſtrahendis
vt.ff.eo.l.i.§.de rationibus diſtrahendis
et datur contra tutorem pro his que ab
ſtulit in duplum vt.ff.eo .l.ij.et datur e/
tiam contra heredes tutous.d.l.i.§.hāc
actionem Tertio de actione cure ſeu cu
rationis id eſt de actione vtili negocio
rum geſtorum que datur in curatorem
vt.ff.eo.l.ſi tutele ſm glo.rubrice.

**De contraria tutele et vtili acti/
one.**

Rubrica tractat hic de duabus actio/
nibus ſcz de contraria tutele Item de
vtili negociorum geſtorum contraria
Et competit actio tutele contraria tu/
tori contra illum cuius tutelam geſſit
ſi expenderit aliquid in vtilitatem eius
l.i. in princi.ff.eo.et.§.preterea ſm glo.
rubrice et vide quod dixi.C. de contra
rio iudi.tu.Et competit hec actio fini/
to officio.d.l.i.§.finito.

**De eo qui protutore vel curato/
re negocium geſſerit.**

Et eſt vna dictio protutore vt dicit
glo.rubrice hic et glo. in.l. qui pupilli
C. de negogl. ſicut bonorumpoſſeſſio
Protutore autem negocia gerit qui
munere tutoris fungitur iure impube/
ris ſiue putet ſe tutorem ſiue ſcit ſe non
eſſe fingit tamen eſſe Unde pretor ppo
ſuit actionem vt ſiue tutor eſt ſiue non
ſit qui geſſit actione tamen tenetur.l.i.
in princi.et.§.i.ff.e. Et poteſt agi cum il/
lo qui protutore negocia geſſit etiā an
pubertatem.d.l.i.§.cum eo.

**De eo quod falſo tutore autore ge/
ſtum eſſe dicetur.**

Et eſt differentia inter hunc tituluz
et titulum precedentem quia hic titu/
lus conſulit contrahenti cum pupillo
falſo tutore autore.vt.ff.eo.l.i.§.fin. Ille

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſibi pupillo. Item ille habet locum ſiue ſciat ſe non eſſe tutorem ſiue credat ſe eſſe cum non ſit vt ſup̄ titu. proxi. l. i. § p tutore. Hic autem tm̄ quando ſcit ſe nō eſſe. ff. e. l. nouiſſime ſm glo. rubrice, vbi dicitur ꝙ datur actio in factum contra eum qui tutor non eſt ſi auctoritatem preſtitit quaſi tutor dolo malo et datur hec actio vt ſ̄ dixi contrahenti cum pupillo auctoritate falſi tutoris .d. l. i. in princi. et. l. nouiſſime in prin. Et datur hec actio heredibus ſed non in heredes et datur tm̄ infra annum. l. huius § i. ff. e.

De fideiuſſoribus et noīatoribus et heredibus tutoꝝ vel curatoꝝ.

De fideiuſſoribus tutoruz dic ꝙ eaſdem reputationes habebunt quas tutor. l. ſi cuz fideiuſſoribus. ff. eo. De nominatoribus habes in .l. ij. ff. eo. vbi dicitur ꝙ poſtulare tutorem videtur et qui per alium poſtulat Item nominare et qui per aliuz idem facit De heredibus habes in .l. i. ff. e. ꝙ q̄uis heres tutoris tutor non ſit tamen ea que per defūctū inchoata ſunt per heredem ſi legitime etatis eſt et maſculus ſit explicari debent vide etiam. l. cum oſtendimus. ff. e. quando heres poteſt conueniri iudicio tutele.

De magiſtratibus conueniendis & heredibus eorum.

Vide quod dixi. C. e.

De rebus eoruz qui ſub tutela vel cura ſunt ſine decreto non alienandis vel ſupponendis.

Vide quod dixi. C. de predijs et rebus mino. ſine de. non alie.

De curatorib⁹ furioſo et alijs extra minores dandis.

Vide quod dixi. C. de curato. furioſi et prodigi.

Incipit liber xxviii.

De teſtamentis et qui teſtamenta facere poſſunt et quemadmoduz teſtamenta fiant.

Glo. rubrice cōtinuat Quia tutores de quibus dixit dantur in teſtamentis Ideo de eis ſupponit. Eſt autem teſtamentum voluntatis noſtre iuſta ſententia de eo quod quis poſt mortem ſuam fieri voluit. l. i. ff. eo. vide quod dixi. C. de teſta. et quemad. teſta. ordi. et. C. qui teſta. fa. poſ.

De liberis et poſthumis heredibus inſtituendis vel exheredandis vel preteritis.

Glo. rubrice continuat Poſt teſtamenta incipit de inſtitutione et exheredatione liberorum natorum et non natoruz ſed ff. de heredi. inſti. generaliter de omnibus inſtitutionibus dicit Et dicit gl. notandum ꝙ dicit preteritis et non pretereundis quia hoc faciendum non eſt ſed inſtituendi vel exheredandi. ff. e. l. antepenul. vide quod dixi. C. de poſth. heredi. inſti. vel exhere. et. C. de libe. preteri. et exhere.

De iniuſto rupto et irrito facto teſtamento.

Gl. rub. cōtinuat Dixit ſ̄ ti. proxi. liberos et poſthumos debere inſtitui vel exheredari. nūc audi ſi hoc nō fiat quid iuris Eſt aūt iniuſtū teſtamentū quod non iure factū eſt ſeu vbi ſolennia iuris deſunt circa teſtes ſigilla et ſi͛ia Aut ſi filius qui in p̄tāte p̄ris fuit preterit⁹ eſt Ruptū dr̄ teſtamentū p̄mū ſi factum eſt poſterius teſtamentū ex q̄ heres exiſtere p̄t. vel agnatiōe ſui heredis puta arrogauit ſibi filiū Irritū aūt fit teſtamentū ſi ex teſtamēto nō adeat hereditas. l. i. vbi etiā vi. latius glo. ff. eo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De his que in teſtamento delent vel inducuntur vel inſcribũtur.

Dixit ſ̃ de teſtamentis qualiter fiant ꝫ
quia in teſtamentis qñꝗ contingit idu
ctionẽ fieri vel eã cancellari vel deleri
vel aliqd ibi inconſulto ſcribi vel iuſſu
teſtatoris Ideo ponit de his que in te/
ſtamento ⁊c. Hic ſciendũ ꝙ deleri di/
citur qñ cũ aqua vel liquore aliquo vel
abraſione tollitur qd̕ ſcriptũ eſt Indu/
ci aũt dicitur qd̕ ſcriptũ eſt in teſtamen
to qñ indirectũ de loco ad locũ penna
producitur. Cancellari ꝓprie dicitur cũ
ad modũ crucis penna ducitur et hoc
q̃ntũ ad ꝓpriã ṽboꝝ ſignificationem tñ
ſepe ṽbũ pro alio ponitur Vñ ſcias ꝙ
ſi quid eſt deletũ vel cancellatũ vel in/
ductũ in teſtamento Aut ab ipo teſtato
re Aut ab alio Si ab ipo teſtatoꝛe aut cõ
ſulto aut inconſulto Si inconſulto id
eſt caſu fortuito non eo ꝓpoſito ꝙ vel/
let aliqd immutare vel delere Aut ante
teſtamẽtũ ꝑfectũ aut poſtea Si antea ſi
quidẽ ita deletũ eſt quia amplius legi
nõ p̃t nõ debet id legatũ ꝙ p̃ſumenduꝫ
eſt teſtatorem iteꝝ id refeciſſe ſi vellet
debere. ſi aũt adhuc legi p̃t nihilominꝰ
debebitur. ſi aũt poſt teſtamentũ conſũ/
matũ nihilominꝰ debitur ſiue legi põt
ſiue nõ Si aũt cõſulto aut ante cõſũma
tum teſtamentũ aut poſt. ſi añ ipo iure ñ
debet ſi poſtea debet ipo iure ꝫ obſtat
doli exceptio vt ꝓbatur.ĩ.e.l.i.in prin.§.
i.ij.et iiij. ſiquidẽ ab alio teſtatore tñ vo/
lente Idem eſt acſi ab eo. ſi eo mortuo
et inconſulto nihil obeſt niſi ſit ille cui
illud legatũ erat relictũ vel portio here
ditatis quia erat ſubſtitutꝰ quia tũc il/
lud amittit.ĩ.e.l.i.§.penul.ar.l.nõ dubiũ
C.de legi. vide gl.in.d.l.i.§.pe.

De heredibus inſtituendis.

Glo.rubrice cõtinuat ſ̃ de filijs et cete
ris deſcendentibus natis et naſciturꝭ
dixit. nũc generaliter etiã de extneis in/
ſtituendis vi. quod dixi. C.e.

De vulgari et pupillari ſubſtitutiõe

Vide glo. rubrice que dicit ꝙ ſubſti/
tutio eſt ſcd̕a inſtitutio etiã ſi ſit vlteri/
oꝛ vt et ſcd̕e nuptie oẽs pꝰ p̃mas vt. C.
de ſcd̕is nup. in rubrica vide quod dixi
. C. de impu. et alijs ſubſti.

De conditionibus inſtitutionũ.

Glo. rubrice continuat Quia in inſtitu
tione heredis apponit conditio ideo de
hoc dicit Et dicit gl. ꝙ alia eſt conditio
impoſſibilis de qua in.l.i.ĩ.e. Alia poſſi/
bilis et tũc aut eſt caſualis aut ptãtiua
aut mixta vt. C. de cadu. tollen.l. vnica
.§. ſinaũt. Et dĩt hic titulꝰ ab illo.ĩ. de cõ
di. et demon. ꝙ hic circa inſtitutionẽ. il/
e circa ſingularia relicta vi. quod dixi
C. de inſti. et reſti. et ſubſti. ſub cõdi. fac.
et. C. de condict. inſer.

De iure deliberandi.

Glo. rubrice cõtinuat Heredes inſtitu
ti de quibus dictũ eſt deliberant de ad/
eunda hereditate Ideo de hoc dicit vi.
quod dixi. C.e.

Incipit liber xxix.

De militari teſtamẽto.

Glo. rubrice continuat Dixit in genere
de teſtamentis. nũc in ſpecie vi. qd̕ dixi
C. de teſta. mili.

De adquirenda vel amittenda hereditate.

Glo. rubrice continuat Poſt delibera/
tioneꝫ adit inſtitutus vel repudiat Iõ
de hoc dicit Eſt aũt adire et repudiare
extneoꝝ. imiſcere et abſtinere ſuoꝝ inſti.
de here. quali. et diffe.§. extraneis ⁊ ibi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vide latius ⁊ quod dixi.C.de repu.vel abſti.here.

Quemadmodū teſtamenta aperiantur inſpiciant̄ et deſcribantur.

Glo.rubꝛice cōtinuat Gratia deliberationis et aditionis hereditatis de qua dictū eſt opꝰ eſt tabulas aperiri et ideo de hoc dicit vide qꝺ dixi.C.e.

Si quis omiſſa cauſa teſtamenti ab inteſtato vel alio mō poſſideat.

Glo.rubꝛice cōtinuat Quia inſtituti omittūt adire ex inſtitutione ꝓpter tāta onera legatoꝝ et accipiūt ab īteſtato.iō de hoc dicit vide quod dixi.C.ſi omiſſa ſit cauſa teſta.

Ad ſenatuſconſultū ſilleianuꝫ et claudianum et quoꝛum teſtamenta non apiantur.

Vide glo.rubꝛice que dicit ꝙ hic titulus punit heredē ſi adeat añ queſtioneꝫ habitanda familia dic vt dixi.C.de his quibus vt indi.et ad ſilleia.

Si quis aliquem teſtari pꝛohibuerit vel coegerit.

Glo.rubꝛice cōtinuando dicit Aliaꝫ cauſā ponit perdende hereditatis ⁊ hꝫ locū qñ cogo te vt me inſtituas Jteꝫ et qñ cogo te vt aliū inſtituas Jtē et quādo impedio teſtari vel de nouo vel ꝙ vellet pmū teſtamentū mutare.ꝗ.e.l.i.in prin.vide quod dixi.C.e.

Be iure codicilloꝝ.

Gl.rubꝛice cōtinuat Poſt maioꝛes voluntates ponit de minoꝛibus in quibꝰ quīcꝫ teſtes ad pꝛobationē nō ſolennitatē exigunť.C.e.l.fi.§.fi.et Jnſtī.de codicillis in fi.vide qꝺ dixi.C.de codicilť

Jncipit liber xxx.

Be legatis et fideicōmiſſis pmo.

Glo.rubꝛice cōtinuat Dixit de teſtamētis.nūc de acceſſoꝛijs teſtamenti.i.legatis Quero quare in tres libꝛos poſuit de legatis Reſpondeo in titulo iſto qd et q̄ntū legari pt Jn titulo de legatis.ij. quis et a quo et quibꝰ ꝟbis legari pōt Jn titulo aūt de legatis tertio de ſignificatione ꝟboꝝ tā circa res ꝙ̄ circa pſonas poſitoꝝ ſꝫ tñ ſepe qꝺ vni eēt attribuendū in alio ponit. Alij dixerūt ꝓpt ꝓlixitatē ꝟboꝝ vitādā qꝺ nō placꝫ ita dicit glo.rubꝛice.ꝗ.de lega.3°.ꝙ cū ſint libꝛi diſtincti dn̄t habere diſtinctas materias.⁊ bene dicit ſm bar.ibi.Ja.āt de are.dicit ſic Jn pmo tractauit de legatī.iniūctis heredi. Jn ſcꝺo de iniūctis legatario Jn tertio de iniunctis vtriꝗꝫ et de ſignificatione ꝟboꝝ que etiam ſatis placꝫ bar.ibi. Quid aūt ſit legatū et qꝺ fideicōmiſſuꝫ vi. C.de lega.et.C.de fideicōmiſſ et quod ibi dixi.

Jncipit liber xxxi

Be legatis ſcꝺo.

Dic vt ſup̄ titu. proxi. dixi. Et in hoc titulo pncipaliter tractat de pſonis legantiū et legatarioꝝ vñ dꝺm ꝙ quilibꝫ qui teſtamētū facē pt etiā legare pt. ſilr legari pt oībus que capaces ſūt Que āt pſone ſint que pñt teſtamēta facere vi. gl.fi.inſtī.qui.nō eſt p.fa.teſ. Et qui ſūt pſone quibus nō pt relinqui vide glo. in de lega.§.legari.

Jncipit liber xxxii.

Be legatis tertio

Dic vt dixi s titu.de lega. Primo ſciēdū tñ ẜ ꝙ hodie adeq̄ta ſt legata fideicōmiſſ vt ptꝫ inſtī.e.in pn.de q̄ ibi vi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Incipit liber xxxiii.

De annuis legatis et fideicõmissis

Dictũ ē s̄ de legatl. in genē. nũc ē vidēdũ in spē. s3 ꝙ circa legata ãnua occurrũt multa dubia. iõ posita est h̃ rubrica de ãnuis legatis Et dicit de ãnuis legatis et nõ ãnuo quia cũ lego alicui in singulos ãnos nõ vnũ sed plura sũt legata vt. ff. e. si in singlos. et. l. cũ in ãnos. Et est legatũ ãnuũ seu in singulos ãnos cũ alicui relinquo certã q̃ntitatē in singulos annos. ff. e. l. si in singulos vel etiam nõ designãdo certã q̃ntitatē sed simpl'r annuũ De quo dic vt ff. e. si tibi vel si dixi heres ex redditu meo dato illi tm̄ etiã nõ adiecto singulos ãnos. ff. e. ãnua. §. i. vel si dixi ex illis prediis dec singulis annis tm̄ et vbi prestari debet ãnuũ legatũ vel peti dic vt. ff. e. l. i. et finit illud legatũ morte. ff. e. in singulos ãnos.

De vsufructu et reddítu et habitatione et opis p legatũ vel fideicõmissum datis.

Dictũ est s̄ titu. proxi. in. l. in singl'os ꝙ legatũ vsuffruct' est sile legato ãnuo Iõ p' pcedentē titulũ ponit iste titul' Et dĩt hic titul' a titulo de vsufructu quia h̃ tm̄ ꝓsequit de vsufructu in vltima volũtate ibi plenĩ' etiã int viuos fm glo. rubrice Et scias ꝙ in q̃b' rebus pt cõstitui vsufruct' int viuos et in vltima volũtate vñ dic vt dixi s̄ et. C. de vsufruct. et habi. Scire tñ debes ꝙ dĩt legatũ ãnuũ ab vsufructu ꝙ capitis diminutiõe nõ finit legatũ annuũ vel in singulos annos relictũ de quo vide q̃d notatur in. l. in singulos s̄ ti. proxi.

De seruitute legata:

Dictũ est s̄ de seruitute psonali legata nũc sequit de seruitute reali In isto titulo ponit quosdã casus in quib' discrepat legatũ seruitutis a constitutiõe seruitutis que fit inter viuos de quib' vide in. l. i. et ii. ff. e.

De dote prelegata.

Dictum est s̄ de legatis in genere sequitur videre in specie de dotis legato et dic plegata. i. legata Nihil eniz opat istud pie fm glo rubrice vel dĩ plegatũ relictũ q̃d añ suã ptem vel extra habeat legatũ vide gl. rubrice et q̃ñ vir relinquit dotē vxori quid iuris vi. hic et insti. de leg. §. s3 si vxori.

De optiõe vel electiõe legata:

Dictũ est s̄ de legato in genere hic in specie de optione vel electione facta et facienda relicta. ⁊ tractat hic si optio legata est sui vl' cuiusq3 rei an meliorem mediocrem vel quã eligere dz vi' hic et insti. de leg. §. optionis.

De vino tritico et oleo legato.

Vide. l. ii. ff. e. ꝙ vino legato acetuz continetur quod habuit paterfamilias vini numero et sic attendenda est consuetudo patrisfami. fm gl. hic. Item si testator alii penum alii vinum legat omne penum ad alium legatarium ptinebit excepto vino. l. iii. ff. e. et sic generi per speciem derogatur. Item si certum pondus olei non adiecta qualitate legatur liberum est heredi. cuius vult generis oleum legatario soluere. l. cum certum. ff. e. et vide. l. vetus. ff. eo. que dicit ꝙ vetus accipitur quod non est nouum et anni prioris vinũ appellatione veteris continebit. de tritico dic vt. ff. e. l. quidem. §. fi.

De fundo instructo vel instrumēto legato:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Digeſti Inforciati

Dicit glo. rubrice ꝙ hic titulus tra/
ctat de inſtrumento fundi et domus et
patriſſa. et orti et taberne et caupone ⁊
balnei et ville et vinie et pictoris et pi
ſcatoris et delamonis piſtoris et medi/
ci Eſt aũt inſtrumentũ apparatus reruꝫ
diutiꝰ menſuraꝝ ſine quibꝰ poſſeſſio ex
erceri nequiret. ff. eo. queſitũ in prin. Et
ẽ aliud rei aliud ꝑſone. d. l. queſitũ § rei
ſubdiuidit' ꝙ aliud fundi aliud domꝰ a/
liud ville aliud taberne ⁊c. Item inſtru
mentũ fundi ſubdiuidit' quia ad querẽ
doꝝ fructuũ aliud conſeruãdoꝝ aliud
reponẽdoꝝ. ff. e. inſtrumẽto in principis
§ colendi et § conſeruandi. Itẽ magna
eſt differẽtia ſi legẽ alicui fundũ inſtru/
ctũ vel ſicut inſtructus eſt vel fundum
cũ inſtrumento vt. ff. e. l. ſi cui et. d. l. que
ſitũ § ſed ſi fundus vide de h plene in/
ſti. de lega. § idem eſt.

De peculio legato.

Hic titulus tractat de peculio legato
quid ſit peculiũ vide. C. de epiſc. et cle.
et quot ſignificata hꝫ quod dixi ſ. de pe.
et inſti. de lega. § ſi peculium

De penu legato.

Quid aũt veniat appellatione penoris
dic vt in. l. iij. in prin. et § penori. ff. e. et §
ſed quod diximus ⁊ dicit. l. iij. alle. in pn.
ꝙ legato penu continent' que eſui po/
tui ꝗ ſunt vide ibi tñ latius et ꝑ totuꝫ
ff. e. Aduerte tñ ꝙ penꝰ eſt cella ꝑ cõſer/
uandis eſculentis et poculentis conſti/
tuta et in hoc dr̃ a cellario q: cellariũ
eſt paucoꝝ dieꝝ penus ꝟo longi tꝑis ⁊
dr̃ penus peni et penus penoris et pe/
nu.

De ſupellectili legata.

Eſt aũt ſupellex domeſticũ patriſſa. in/
ſtrumentũ qd̕ neqꝫ argento a uro ve fa/
cto vel veſti adnumeret'. l. i. ff. e. Itẽ res
mobiles nõ aĩalia. l. ij. ff. e. et vi. l. iij. ff. e. q̃
enumerat plures res q̃ continent' appel
lalatione ſupellectilis.

Incipit liber xxxiiij.

De cibarijs et alimentis legatis

Hic tractat de cibarijs et alimentis le/
gatis. Quid aũt venit appellatiõe ali/
mentoꝝ dic vt ff. e. l. legatũ et. l. pe. et de
ꝟbo. ſig. l. victus quia venit etiã veſti/
mentũ et habitatio. d. l. victus ſed ſi qs
diaria vel cibaria reliquit neqꝫ habita/
tio neqꝫ veſtuariũ debet' quia de cibo
teſtator tm̃ ſenſit Eſt aũt diariũ qd̕ ali/
cui ſingulis diebus pro cibo relinquit'
etſi quis puero vel puelle alimenta re/
linquit adueniente pubertate legatum
non expirat ſed tam diu debetur do/
nec teſtator voluerit qd̕ ſi nõ appareat
quid ſenſerit per totum tempore vite
ſue debebant' ſi autem expreſſit ꝙ vſqꝫ
ad pubertatem alimenta relinquat hoc
caſu pueri vſqꝫ ad xviij. ãnũ puelle vſ/
qꝫ ad xiiij. alantur et hoc pietatis intuit'
tu et feruore alimentoꝝ vide h ꝑ totũ.

De auro et argento mundo or/ namẽtis vnguentis ⁊ veſtimentis ⁊ ſtatuis legatis.

De auro et argento dic vt. ff. e. l. i. ei. §
fi. et pluribus legibus huius tituli et. l.
eum aurum in princi. et. l. quintus ij. §
an cui et § argento de vngentis dic vt
ff. e. veſtis § veſtimenta de ornamentis
dic vt. ff. eo. argumento § ornamenta ⁊ §
mũdus de ſtatuis dic vt. ff. e. etſi ſtatuam
et. l. i. in prin. De gemmis autem et mar
garitis dic et eorum differentia vt. ff. e.
etſi non ſunt § vlti.

De liberatione ligata.

Hic tractat ſi creditor legat ſuo debito
ri liberationem quid et quantum ope/
rabitur legatum et dicit. l. i. in princi. ff. e
ꝙ omnibus debitoribus ea que debent

vide inſtitu. de lega. § ſi quis debitori et dicit ꝙ eſt vtile legatum et neqꝫ ab ipo herede neqꝫ eius herede peti' poteſt heres teſtatoris petere.

De adimendis et transferendis legatis vel fideicommiſſis.

Dictum eſt qualiter relinquũtur legata nunc qualiter adimuntur ſeu in alium transferuntur Sciendum ꝙ legata poſſunt adimi in teſtamento vel etiã in codicillis et quibuſcũqꝫ verbis inſt. de ademp. le. in princi. et transferuntur legata de vno ad alium ſi quis ita dicat hominem ſtichuz quem ticio legaui ſeio do lego ſiue in codez teſtamento ſiue codicillis hoc fecerit inſtitu. de ademp. le. in fi.

De rebus dubijs.

Quia in teſtamẽtis ſepe ponũtur verba et res dubie Ideo ponit de eis dic vt dixi. C. de verborum et rerum ſignifica. vide tamen. l. ij. ff. e. ꝙ legatum ciuibus ciuitatis vel fideicõmiſſum datuz ciuitati relictuz videtur. Et ſemper in ambiguo ſermone non vtrunqꝫ dicimꝰ ſed id duntaxat quod volumus Itaqꝫ qui aliud dicit ꝙ̃ vult. neqꝫ id dicit qḋ vox ſignificat quia non vult neqꝫ id qḋ vult quia id non loquitur. l. in ambiguo ff. e. Et quotiens in actionibus aut exceptionibus ambigua oratio eſt commodiſſimuz eſt id accipi quo res de qua agitur magis valeat ꝙ̃ pareat. l. quotiens ff. eo.

De his que pene cauſa relinquũtur.

Olim autem non valebat legatum pene nomine relictum. Hodie tamen valet de quo vide inſtitu. de lega. § fina. vbi ponuntur exempla quando dicitur legatum relictuz pene nomine vt ſi volo ꝙ heres meus vadat rhomam vel quid aliud faciat etſi nõ fecerit det ticio. C. nomine pene vide latius in. d. § fi.

De regula cathoniana

Diffinit autem regula cathoniana ꝙ ſi teſtamenti facti tempore deceſſiſſet teſtator inutile foret id. legatum quandocunqꝫ deceſſerit non valere. l. i. in prin. ff. eo. que regula in quibuſdam falſa eſt vt ibi et ſic diſponit iſta regula cathoniana ꝙ legata pura que teſtamenti tẽpore non valerent ſi teſtator tunc decederet non affirmantur impedimẽto ceſſante ſecus in legatis conditionalibus vel in diem incertum relictis pro vt vult. d. l. i. vide inſtitu. de lega. § an ſermo.

De his que pro non ſcriptis habentur.

Habetur enim legatũ pro non ſcripto ſi eo tempore quo alicui legatum aſcribitur non fuit in humanis. l. penul. ff. eo. Item que teſtamento ſcripta ſunt non tamen intelliguntur quid ſignificãt perinde ſunt acſi ſcripta non eſſent reliqua autem per ſe ipa valent. l. que teſtamento ff. eo. de pro non ſcripto et caducis et quaſi caducis vide. C. de ca. tollen. in. l. vnica.

De his quibus vt indignus auferuntur.

Scꝫ legatum et fideicommiſſum vel hereditas et vide. l. indignum ff. eo. ꝙ indignus eſt qui id egit vt per culpam vel negligentiam ille a quo heres eſt inſtitutus moreretur glo. dicit culpam ſcꝫ non adhibendo medicum vnde tunc hereditas eſt ſibi auferenda vt ab indigno. l. aufertur ff. eo. et applicatur fiſco vt ibi. Item ſi inimicicie capitales interuenerunt auferuntur legatum fidei

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

commiſſum et hereditas ꝛ plures alios caſus vide.ſ.eo.et.C.e.per totum quod dixi.C.e.

Incipit liber xxxv.

De conditionibus et demonſtrationibus legatorum et cauſis eorum et modis qui in teſtamentis ſcribuntur.

Glo.rubrice continuat ſ dictum eſt de legatis in quibus quandoqꝫ ponitur conditio demonſtratio modus et cauſa Eſt autem conditio quedam legati ſuſpenſio cuius de futuro defectus ſeu confirmatio depēdet Demōſtratio eſt quedam in ſtantibus ſeu preteritis accidentibus noticia qua magis legatum ſit liquidum adhibita. Cauſa dicitur quedā de preteritis precedens ſuaſio qua teſtimonio noſtro magis quem honoremus ſiue animi prouiſio a nobis expreſſa Modus eſt de futuro et quaſi cuiuſdam remunerationis preterite exhortatio quo non ꝯpleto.ita relicto q̇s priuatur ſicut deficiente conditione ab initio non capitur. Et eſt natura conditionis vt ſi ſit poteſtatiua ei obtemperetur . vel per eum qui obtemperare debet non fiat quo minus adimpleatur quo caſu ꝓ impleta habetur et relictum ſub illa conditione capietur.C. de conditio. inſer.l.fi. Si ꝟo turpis vel inhoneſta eſt conditio ſiquidem ex parte legatarij pro non adiecta habetur Idem in impoſſibili Aliter ſi ex parte heredis ponatur tunc ei legatuꝫ viciatur inſtitu. de le.§.fin. Si vero caſualis vel mixta fuerit euētus ſpectatur.C.de cadu.tollen.l.vnica.§.ſin autem In mixta legatarius iuuatur ſi per eum non ſtetit ſed per eum in cuius fortuitum caſum ſtetit.C.de condic.inſer.l.legatum. Natura vero cauſe vel demonſtrationis eſt vt ꝗuis falſa demonſtratio vel cauſa dicatur legatum tamen non viciatur inſtitu. de le.§.ſi quis in nomine et.C. de falſa cauſa adiec.l.ij.in fi. Natura auteꝫ modi eſt vt modus adimpleatur vel ꝑ legatarium non ſtet quo minus impleatur et ſic legatū non reuocatur vt.C. de his que ſub modo le.l.i.et.ij.ſm glo. rubrice notabilem hic vide quod dixi. C.de condi.inſer.et.C.de fal. cauſa adiect.et.C.de his que ſub modo et īſtitu. de leg.§.ſi quis in nomine et duobus.§. ſequen.

Ad legem falſidiam

Glo.rubrice continuat Superioribus titulis et libris de legatis dixit que defalcantur per legē falſidiam Ideo de ea dicit vide quod dixi.C.e.

Si cui pluſq̈ per legem falſidiam licuerit legatum eſſe dicitur.

Vide.l.i.ſ.eo. Cuius hec ſunt verba ſi cui pluſq̈ licuerit legetur et dubitari iuſte poſſet vtrum lex falſidia locū habitura ſit nec ne ſubuenit pretor heredi.vt ei legatarius ſatiſdet vt ſi apparuerit eum amplius legatorum nomine cepiſſe q̈ ex lege capere licebat q̄nti ea res erit tantam pecuniam det. Dolus qꝫ malus ab eo abfuturus eſt et q̄ntum hodie licet legare per.l. falſidiam vide inſtitu. ad le. fal. in princi. quia non vltra dodranteꝫ id eſt ix. vncias vt ibi.

Incipit liber xxxvi.

Ad ſenatuſconſultum trebellia/num.

L.i.continuat explicito tractatu qui ad fideicōmiſſa ſingularum rerum perti/net tranſeamus nunc ad interpretatio/nem ſenatuſconſulti dic vt dixi.C.e.

Quando dies legatorum vel fi/deicommiſſorum cedat.

Uide quod dixi.C.e.et vide.inſtl.de le ga.§.ſi peculium in glo.verbi cedere.

Ut legatorum ſeu fideicommiſſo rum ſeruandorū cauſa caueatur.

Uide gl.rubrice que dicit q hec rubri/ca in Codice intitulatur cum illa vt in poſſeſſionem legatorum vnde dic vt ibi dixi vide tamen.l.i.ff.e.que dicit lega torū nomine ſatiſdari oportere pretor putauit vt quibus teſtator dari fieri ve voluit his detur vel fiat dolum q ma/lum abfuturum vt ibi etſi non ſatiſda/tur in poſſeſſionem bonorum pretor ve nire voluit.d.l.i.§.i.

Ut in poſſeſſionem legatorum vel fideicōmiſſorum ſeruandorum cauſa eē liceat.

Uide quod dixi.C.e.

Incipit liber xxxvii.

De bonoꝝpoſſeſſionibus.

Glo.rubrice continuat Dictum eſt de ſucceſſionibus ex teſtamento de iure ci/uili v'libus et ſingularibus ſequitur de his qui iure pretorio ſuccedunt ſic ſ̄ de bono.poſ.here.pe.l.i. Et quia hoc fit ꝑ bonorumpoſſeſſionem de his dicit pri/mo in genere poſtea per ſpecies.Eſt ā bonorumpoſſeſſio ius perſequendi re/tinēdi q patrimonij ſiue rei que cuiuſ/q cum moritur fuerit.l.iij.§.bonorum.ff. eo.vbi vide glo.que declarat hanc diffi/nitionem et hi bonorumpoſſeſſores vi/ce heredum habentur.l.in omnibus.ff.e et de multiplici bonorumpoſſeſſiōe vi. l.ſed cum patrono §.bonorum.ff.eo.et inſtitu.de bonorum poſſeſ.per totum et vide quod dixi.C.qui admit.ad bono. poſſeſ.poſ.z intra quod tene de quo dic vt ibi dixi.

Si tabule teſtamenti extabūt.

Uide glo.rubrice que ponit differenti am inter hūc titulum et illum ff.ſi tabu. teſt.nul.ex. quia hic dicit extabunt ibi non extabunt Et tractatur hic de bono rum poſſeſſione ſm tabu.et contra ta/bu.ſed in precedenti titulo tractatur ge neralis omnium bonorumpoſſeſſio et ſic tractantur hic cōmunia vtriuſq ſcʒ ſm tabulas et contra tabulas Et pmo cui competat vtraq et quidem capa/cibus.non capacibus non vt.ff.de con/tra tabu.l.iij.§.liberi. Secundo ex cu/ius tabulis competat et dic q ex eius qui potuit teſtari vt.ff.de ſecun.tabu.l.i §.exigitur cum ſequentibus et compe/tit ex teſtamento ſcripto vel non ſcri/pto vt tunc dicatur ſm nuncupationē vel contra nuncupationem.C.de ſecū. tabu.l.i.et de bono.poſſeſſio.contra ta/bu.liberti.l.i.Et datur cum tabule ſunt tempore mortis licet poſtea intereant vt.ff.de ſm tabu.l.i.§.ſufficit et he bono rumpoſſeſſiones ſm tabul.et contra ta bu.in multis alijs conueniunt et etiam

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

differũt vt ptꝫ in titulis .ſ. de contra tabu et ſm tabu.

De bonorumpoſſeſſione furioſo infanti muto ſurdo ceco competenti.

Vide glo. rubrice que dicit hic poni quinqꝫ perſonas et de bonorumpoſſeſſione eis competẽti De primis duabus tractat prima .l.ſ.eo. ſcꝫ de furioſo ⁊ infante de ꝗ dic etiam vt ſ̄ titu. ij. l. ſeruꝰ in fi. Alie vero tres perſone procedũt iure communi in petendo bonorumpoſſeſſione et in cedenda die de quibus vide in. l. fi. ſ. eo. quia et ipſi poſſunt adirẽ hereditatem vt inſtitu. de here. quali. ⁊ diffe. §. fi.

De bonorumpoſſeſſione contra tabulas.

Vide quod dixi. C. e. et quibus competit et quare hic prius ponit de bonorum poſſeſſione contra tabulas et quare in. C. prius de bonorꝫ poſſeſſione ſm tabu. dic vt ibi et in glo. rubrice ſ. de bono. poſſeſſi. ſm tabu.

De legatis preſtandis contra tabulas bonorumpoſſeſſione petita.

Vide. l. i. ſ. eo. que dicit ꝙ hic titulus equitatem quandã habet naturalem et aliquid nouum ſcꝫ vt qui teſtamentum patris reſcinderet per contra tabulas bonorum poſſeſſionem ex teſtamento eius quibuſdam perſonis legata et fideicõmiſſa preſtaret hoc eſt liberis ⁊ parentibus vxoribus matribus qꝫ dotis nomine legatum.

De collatione bonorum:

Glo. rubrice exponit de collatione id eſt communicatione quaſi in commune latione nam quod erat proprium confertur id eſt communioni ſubijcitur et dicit. l. i. ſ. eo. ꝙ hic titulus habet manifeſtam equitatem Cum enim pretor ad bonorum poſſeſſionẽ emancipatos admittat participes qꝫ faciat cum his qui ſunt in poteſtate bonorum paternorum conſequẽs eſſe credidit vt ſua quoqꝫ bona in medium conferant qui appetant paterna vide latius quod dixi. C. de collationibus.

De dotis collatione:

Dictum eſt ſ̄ de collatione in genere nunc in ſpecie. Dicit gl. rubrice in qua collatione dotis eſt aliquid ſpeciale vt notatur ſupꝰ titu. proxi. l. cum emancipati. §. idem quoqꝫ Et eſt ſpeciale in collatione dotis quia collatio dotis fit etiã ſi non petatur per contra tabulas bonorumpoſſeſſio. ſed inter ſuccedentes de iure ciuili. quod in alijs caſibꝰ nõ eſt ſm bar. in. l. i. ſ. eo. et eſt collatio dotis introducta per imperatorem ſed alia collatio bonorum per pretorem. d. l. i. Et que fuit ratio conſtituendi aliquid ſpeciale in collatione dotis Reſponde ſm bar. ꝙ pretor vocabat ad ſucceſſionem emancipatos contra tabulas vel ab inteſtato grauauit eos onere collationis ſed filios in poteſtate retentos non grauauit onere collationis quia nihi poterãt habere iure iſto niſi caſtrenſe vel quaſi quod in collatione non venit Modo conſiderauit imperator ꝙ etiam filiꝰ in poteſtate retentus de iure iſto poteſt habere proprium ſcꝫ dotem vt ſ̄ fami. herciſ. l. pomponiꝰ philadelphus Ideo inter fratres ne emergat inequalitas introduxit collationem dotis ſm bar. in. d. l. i.

De ventre in poſſeſſionem mittẽdo et curatore eius.

L.i.videtur ꝯtinuare Sicut liberorum eorum qui iam in rebus humanis ſunt curam pretor habuit Ita etiam eos qui nondum nati ſunt propter ſpem naſcendi non neglexit.nam ⁊ hac parte edicti eos tutus eſt dum ventrem mittit in poſſeſſionē iure ꝯtra tabulas bonorum poſſeſſionis Ad hoc autem vt teneat bonorum poſſeſſio vētris nomine data reqritur ꝙ mulier omni modo ſit pregnans et vere et mortis tempore et eo tempore quo mitti in poſſeſſionem petit.d.l.i.in princi. et totiens mittatur in poſſeſſionem venter ſi non eſt exheredatus et id quod in vtero eſt inter ſuos heredes futurum erit.d.l.§.totiens Querit gl.rubrice An hec bonorum poſſeſſio ſit iuris vel facti Et dicit ꝙ eſt facti quia nudam detentionem tribuit argu.l.i.in fin.ff.ex quibus cau.in poſſeſſi.eatur et tractat de prima parte rubrice in .l.i.ff.eo. vſqꝫ ad.§.quotiens De ſecunda parte rubrice videlꝫ de curatore ventris in.§.quotiens vſqꝫ ad fi.legis Et mulier in poſſeſſionem miſſa ea ſola ſine quibus vſqꝫ ad partum perduci non poſſet ſumere ex bonis debet et in hanc rem curator conſtituendus eſt qui cibum potum et veſtimentum tectum mulieri preſtet pro facultatibus defuncti et pro dignitatibus eius atqꝫ mulieris.d.l.i.§.mulier.

De coniungendis cum emancipatis liberis.

Dictum eſt s̃ de contra tabu. verum quia ad determinationem eorum que ibi dicta ſunt ſcilicꝫ eſt factuꝫ iſtud edictum Ideo ponitur hic iſta rubrica de coniungendis cum emancipato liberis Hic ſciendū ꝙ per legem antiquam xij. tabu.ſoli ſui ſuccedunt vt inſtitu.de heredi.que ab inteſta.de.§.i.Et ſunt ſui etiam nepotes in poteſtate ſi pater eoruꝫ eſt emancipatus vt inſtitu. de heredi. quali. et dif.§.ſui.ſed per pretoreꝫ ſolus emancipatus ſuccedit acſi in poteſtate manſiſſet vt s̃ de contra tabu.l.i.§.vocantur.et non nepos ex eo in poteſtate Hāc diſcordiaꝫ ſedat hic pretor vt partem quam erat habiturus emācipatus ſi in poteſtate manſiſſꝫ diuidat cuꝫ ſuis filijs vt ip̄e dimidium illi aliud dimidium habeant et eis ſolis conferat non alijs et ſic fit coniunctio liberorum cuꝫ emancipato patre ſed ad hoc ꝙ fiat hec coniunctio multa ſunt neceſſaria de q̇bus vide glo.in.l.i.ff.eo.Sꝫ tunc quero vtrum hoc edictum ſeu iſte titulus hodie habeat locum Cōcludit glo.prealle. ꝙ non quia ſublata eſt differentia patrie poteſtatis et emancipationis vt in auc.de heredi.ab inteſta.§.i. vnde ſolus filius non nepos ex eo ſuccedat ⁊ q̄uis non habet locum hoc edictum ſeu iſte titulus tamen legi debet quia habet multa bona argumenta et reddit alias leges intelligibiles ita dicit prealle.gl. et ſic habes ꝙ lex correcta poteſt allegari Hanc opinionem ꝙ correctum ſit hoc edictum ſeu hic titulus tenet glo. inſtitu.de heredi. quali.et differen.§.ſui quaꝫ glo.vide ⁊ ex premiſſis intelliges et tenent communiter glo.⁊ doct.multi.Bar. tamen hic poſt Ci. et Iaco. de are.in aucten.in ſucceſſiōibus.C.de le. heredi.tenet ꝙ ſi ab inteſtato ſucceditur correctus eſt hic titulus ſeu hoc edictum Idem ſi aliquod teſtamentum eſt factum quod reſcindatur in totum per querelam vel dicendo nullū ita ꝙ res ad cauſaꝫ inteſtati deducatur ſed ſi aliquis filius haberet neceſſe ſuccedere per contra tabulas quod eſt quando omiſſo bn̄ficio iuris ci̇lis de voluntate vellꝫ venire ꝑ ꝯ̃ tabulas vel per aliud ius pretoriuꝫ tunc dicit bar. iſtū titulū

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Digeſti Inforciati

non correctum vnde nō eſt proprie iſte
titulus correctus ſed additur noua for
ma ſuccedendi filio emancipato etſi ille
eligit aliā venit in totum ſed ſi venit ꝑ
ius pretorium tunc coniungitur cū ſuo
filio.

De carboniano edicto:

Dictum eſt ſ͂ de bonorum poſſeſſione
que tabu. et de multis edictis factis cir
ca illud edictum de contra tabu. ſꝫ quia
edictum carbonianum eſt factum circa
edictum de contra tabu. Ideo ſequitur
iſta rubrica et dictum eſt hoc edictum a
carbone pretore ſm gl. rubrice. de ma/
teria vide latius quod dixi. C. e. titu.

De bonorum poſſeſſione ſm ta/ bulas:

Dictum eſt de bonorum poſſeſſione
contra tabu. verum quia eſt alia bono/
ruꝫ poſſeſſio que vocatur ſm tabu. que
non habet locum donec poteſt intenta/
ri contra tabulas vt. ſ. e. l. iij. in prin et §.
i. Ideo p̄miſit titulū de bo. poſſeſ. con/
tra tabu. vide latius quod dixi. C. e. et
hic in glo. rubrice.

Si a parente quis manumiſſus ſit.

Glo. rubrice exponit manumiſſus id eſt
emancipatus ſic continuat Dixit ſ͂ de
contra tabu. que datur liberis contra
teſtamenta parentum nunc econtra de
ea que parenti contra teſtamenta libe/
rorum licet hec non ſit ita fauorabilis
vt. ſ. vnde liberi. l. ſcripto et ſic pater
preteritus habet et poteſt petere bono
rum poſſeſſionem contra tabu. l. i. ſ. e. et
in quibus caſibus hoc caſu ceſſat cōtra
ſi tabu. vide in. d. l. i. in § parens et § ſe.
Querit in effectu glo. rubrice quare hic
iuriſconſultus fecit mentionē filij emā
cipati glo. reſpondet quia ſm iſta tem/
pora filius in poteſtate conſtitutus nō
potuit facere teſtamentum ideo non
erat neceſſaria contra tabu. poterat
tamen teſtari de peculio caſtrenſi et
quaſi. et tunc non ſubiacet querele vel
contra tabu. vide. l. fi. C. de inoffi. teſta.
glo. tamen ponit aliam opinionem ꝙ
teſtamentum filijſfa. ſubiacet querele de
inofficioſo ſi excluſit parentem etiaꝫ in
caſtrenſi vel quaſi ⁊ hanc opinio. tenet
Iaco. de ra. quam etiam putat bar. hic
veram.

De bonorum poſſeſſione ex teſ ſtamento militis

Glo. rubrice continuat Quia quedā ſpe
cialia ſeruantur in bonorum poſſeſſio/
ne ſm tabu. ex teſtamēto militis Ideo
de hoc dicit. Et eſt hic lex vnica ꝙ mili
tes et priuati exiſtētes in acie belli pn̄t
teſtari quomodo volunt tam in terra
ꝙ̄ in mari Et notat bar. verbum tex.
ibi in procinctu quod facit ad id quan/
do tempus mortalitatis ſeu peſtis quia
maximum prelium eſt inter deum ⁊ ho
mines Et ideo propter talia eſſet bonū
prouidere vt vltime voluntates etiam
non ſolenniter facte valerent quoniam
nec teſtes nec notarij reperiri poterūt

De iure patronatus.

Glo. rubrice continuat Dixit ſ͂ titu. ij.
de contra tabu. que datur patri ⁊ patro
no quod eſt vnum de iuribus patrona/
tus nunc dicit de omni iure patrona/
tus De iuribus patronatus ſeu de his
iuribus que habet patronus in liber/
tos vide bo. glo. in verbo patrono in §.
preterea per emancipationem inſti. qui.
mo. ius pa. po. ſoluitur et glo. in verbo
libertinus inſtitu. de liber. et vide de
materia quod dixi. C. de bo. liber. et de
iure patro.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De obſequijs a liberis et liber/
tis parentibus et patronis preſtan/
dis.

Quia libertus ex iure patronatus te
netur ad obſequia ⁊ quia ſimilitudo eſt
in pluribus inter patronum et paren/
tez reſpectu libertoꝝ et liberoꝝ. Jdeo
ponitur hec rubꝛica Hic ſciendum ꝙ ſi
filius patrem et matrem quos venera/
ri opꝫ cõtumelijs afficit vel impias ma
nus eis infert iudex hoc vindicabit Et
milicia indignus iudicandus eſt q̄ pr̄ez
et matrem quibꝰ ſe educatũ dixerit ma/
leficos appellauerit. l. i. ꝟ. e. Et tribuẽdũ
eſt honoꝛi parẽtũ et patronoꝝ ne actio
de dolo vel iniuriaꝝ in eos detur et li/
cet ṽbis edicti non habeãtur infames
ita condemnati re tamen ipa et opinio/
ne hominum non effugiunt infamie no
tam. l. ij. ꝟ. e. Jtem liberto et filio ſemper
honeſta et ſancta pſona patris ac patro
ni videri debet. l. liberto. ꝟ. e. Et expone
obſequijs id eſt reuerentijs vt dixi. C.
e. et ibi vide.

Incipit liber xxxviii

De opis libertorum:

Quia ex iure patronatus debentur o/
pere patrõis a libertl. Jd̃ ponit de op.
lib. Sũt ãt ope diurnũ officiũ quod qs
exhibet alicui per diem ſcꝫ artificialem
non naturalem. l. i. et ibi glo. ꝟ. e. vide qđ
dixi. C. eo. et in glo. d. l. i.

De bonis libertoꝝ:

Vide quod dixi. C. e.

De libertis vniuerſitatum

Dictum eſt ſ̃ de libertis ſingulorũ ſeq̄/
tur de libertis vniuerſitatum. Hic ſci/
endum ꝙ vniuerſitas plenũ ius hꝫ in
bonis libertoꝝ et libertaꝝ hoc ẽ id ius
qđ etiam patronus. l. vnica. ꝟ. e. vbi etiã
dicitur an et quando et qualiter poteſt
petere bonoꝝ poſſeſſionem et quando
tempoꝛa bonoꝛum poſſeſſionis vniuer/
ſitati cedunt.

De aſſignandis libertis

Hic ſciendũ ꝙ q̄uis ad omnes patro/
ni liberos qui eiuſdez gradus ſũt equa
liter bona libertoꝛum pertineant tamẽ
licꝫ parenti vni ex liberis aſſignare li/
bertum et poſt mortez eius ſolus is pa
tronus habeatur cui aſſignatus eſt et
ceteri nihil iuris in his bonis habeant
ſed ita demum priſtinum ius recipiunt
ſi is cui aſſignatus eſt deceſſerit nullis
liberis relictis et poteſt aſſignari liber
tus Jtem liberta Jtem filio nepoti filie
et nepti inſtl. de aſſignatione liber. per
totum et datur hec facultas aſſigandi
ei qui habet duos vel plures liberos in
poteſtate vt ibi. ꝟ. datur et in. l. i. ꝟ. eo.

Si quid in fraudem patroni fa/
ctum ſit.

Vide quod dixi. C. ſi in frau. pa. a li/
ber. alie. facta ſit.

Si tabule teſtamenti nulle extẽt
et vnde liberi.

L. i. cõtinuat Poſtea q̄ꝫ pretoꝛ locutꝰ
eſt bonoꝝ poſſeſſione eius qui teſtatus
eſt tranſitũ facit ad inteſtatos eũ oꝛdi/
nem ſecutus quẽ et lex xij. ta. ſecuta eſt
ſed ſucceſſionẽ ab inteſtato ĩ plures p/
tes diuiſit facit enĩ gradus varios pri/
muz liberoꝝ ſcđm lꝑimoꝝ. tertium cog/
natoꝝ Deiñ viri et vxoꝛes Jta aũt ab

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

inteſtato poteſt competere bonoꝝ poſſeſſio ſi neqꝫ ſm tabu. neqꝫ contra tabu. bonorum poſſeſſio agnita ſit. d.l.i. Et ꝙ fauorabilior eſt bonorum poſſeſſio vñ liberi et alias excludit de ea ꝑmittit de qua dic vt dixi. C. vñ liberi.

Unde legitimi.

Uide qđ dixi. C. e. et vi. gl. rubrice h̄ q̄ dicit ꝙ vñ legitimi ⁊ vñ agnati eadē ē.

Unde cognati.

Uide quod dixi. C. vnde legitimi ⁊ vñ cognati.

De ſucceſſorio edicto.

Uide quod dixi. C.

De gradibus cognationū et nominibus eorum.

Quia in bonoꝝ poſſeſſiōe ſepe proximior in gradu excludit remotiorem Jō ſubijcitur hec rubrica de gradibus cognationū et ꝙ ſepe dubitat̄ quō cognati ſeinuicē nominent ſubijcit̄ ⁊ de noīb⁹ eorum de quo ſatis ptꝫ in. l.i.ꝟ.e. et per diſcurſum huius tituli et inſti. de gradi. cogna. ꝑ totum.

Unde vir et vxor.

Uide quod dixi. C. e.

De veterani et militis ſucceſſiōe

Quia in ſucceſſiōe militis ſūt aliqua ſpecialia. Ideo de hoc ponit Hic ſciendum ꝙ q̄uis miles meruit capite puniri concedendū tñ eſt ſibi vt teſtamentū facere poſſet ſuꝑ bonis caſtrenſib⁹ ⁊ iure militari ſi hoc conceſuꝫ eſt ſibi a ꝑncipe vel iudice et hoc ſi dānatus eſt de militari crimine non ex cōi. Et cuius bona inteſtati ſi punitus ſit ad ꝯgnatos eius ꝑtinebunt. l.i. iñc. glo.ꝟ.e. nec fiſcus vendicabit ſi heres legitim⁹ eſt vſqꝫ ad quintū gradū. l.ij.ꝟ.e.

Quib⁹ nō cōpetit bōꝝ poſſeſſio.

Uide quod dixi. C. qui admit. ad bo. poſſeſ. non poſſunt.

Ut ex legibus ſenatus ve cōſulſtis bonoꝝ poſſeſſio detur.

Uide. l.i.ꝟ.e. que poīt ꝟba edicti ꝑtoris Pretor ait vti me quaqꝫ lege ſenatuſcōſulto bonoꝝ poſſeſſionē dare oportebit ita dabo et dic lege ſcꝫ noua poſt legem xij. tabu. Si autem ex lege. xij tabu. q̄s habeat hereditatem non petit hanc bono. poſſeſſi. ſed quando ex lege noua defertur ſibi bonorum poſſeſſio. l. vnica et ibi glo.ꝟ. eo. que dicit ꝙ raro inuenitur ꝙ lex noua deferat bonorum poſſeſſionem tamen quandoqꝫ vt. C. de capti. l. nec nos.

Quis ordo in bonorum poſſeſſione ſeruetur.

Reſponde ad queſtionem rubrice ꝙ primo ſui heredes capiunt bonorum poſſeſſionem. ſecundo legitimi. tertio proxi. cognati deinde vir et vxor ſiue tabule teſtamenti non extent ſiue extēt ſed ſm eas vel contra eas bonoꝝ poſſeſſionem nemo accipit. l.i.ꝟ.e.

De ſuis et legitimis heredibus.

Uide plene quod dixi. C. e.

Ad ſenatuſconſultum tercullianum et orphicianum.

Uide quod dixi. C. ad ſenatuſcōſul. tercu. et. C. ad ſenatuſconſul. orphi.

Et ſic eſt finis titulorū ffti. inforciati.